

местителю начальника училища по учебной и научной работе письменный рапорт о количестве таких проверок, проведенных каждым офицером батальона, и о их результатах.

Кроме того, внеплановые проверки самостоятельной подготовки осуществляются старшими офицерами из числа руководящего состава военной образовательной организации.

Таким образом, в современной системе высшего образования в целом и высшего военного образования в частности, самостоятельная деятельность рассматривается как специфический вид высшей формы учебной деятельности, имеющий

индивидуальный результат, связана с процессом самоорганизации и самоконтроля обучающегося, актуализирующая его способности, психические свойства и личностные качества.

Список литературы:

1. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов: уч. пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.
2. Пидкасистый П.И. Самостоятельная деятельность учащихся. – М.: Педагогика, 1972. – 182 с.
3. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир. – СПб.: Питер, 2003. – 509 с.

УДК:378.091.33:81;243:656.6

Смелікова В. Б.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови в судноводінні
Херсонська державна морська академія

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ВИЛУЧЕННЯ ЗНАТЬ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІМ СУДНОВОДІЯМ

Smelikova V. B.

THE USE OF ELICITING TECHNIQUE IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES TO FUTURE DECK OFFICERS

Смеликова В. Б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ИЗВЛЕЧЕНИЯ ЗНАНИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО НАПРАВЛЕНИЯ БУДУЩИМ СУДОВОДИТЕЛЯМ

Анотація

Розглядається питання використання методу вилучення знань у викладанні іноземної мови, зокрема англійської, майбутнім судноводіям. Наголошується на доцільності впровадження цього методу, що сприятиме полегшенню сприйняття студентами граматичного або лексичного матеріалу, оптимізації навчального процесу, інтересу в подальшому вивченні іноземної мови. Метод вилучення знань застосовуються при вивченні лексико-граматичного матеріалу на різних етапах – від уведення нової теми до її повторення і узагальнення, у груповій, індивідуальній і самостійній роботі студентів.

Аннотация

Рассматривается вопрос использования метода извлечения знаний в преподавании иностранных языков, в частности английского, будущим судоводителям. Акцентируется на целесообразности внедрения этого метода, что будет способствовать облегчению восприятия студентами грамматического либо лексического материала, оптимизации учебного процесса, интересу в последующем изучении иностранного языка. Метод извлечения знаний следует использовать при изучении лексико-грамматического материала на разных этапах – от введения новой темы до ее повторения и обобщения, в групповой и самостоятельной работе.

Abstract

The article discusses the use of eliciting technique in teaching foreign languages, particularly English, to future deck officers. The expediency of introduction of this technology that will help to relief students' perception of grammatical or lexical material as well as to optimize the educational process and interest in further study of English is noted. Eliciting technique is useful in the study of lexical and grammatical material in different stages – from the introduction of new themes to its repetition and generalization, group, individual and independent work of students.

Ключові слова: метод вилучення знань, викладання англійської мови, лексика, граматики, читання, письмо.

Key words: eliciting technique, teaching English, vocabulary, grammar, reading, writing.

Ключевые слова: метод извлечения знаний, преподавание английского языка, лексика, грамматика, чтение, письмо.

Сьогодні загально визнано, що професійне спрямування навчання англійської мови фахівців немовних вишів є складовою освіти на всіх етапах.

Відповідно до вимог Міжнародної морської організації викладених у Модельному курсі 3.17 головна мета предмета «Англійська мова (за професійним

спрямуванням)» – це формування професійно-комунікативної компетенції. Ця умова надає майбутнім судноводіям можливість здійснювати міжкультурне та професійне спілкування з членами багатонаціонального екіпажу на високому рівні [5].

Проблеми та різні аспекти професійної спрямованості мовної підготовки судноводіїв розглядали Т. Агаста (Т. Agasta), Ф. Кнудсен (F. Knudsen), В. Кудрявцева, І. Литвиненко, О. Фролова, В. Шорт (V. Short) [1, с. 21].

Проте, не зважаючи на різноманіття досліджень з висвітлення цієї теми, поза увагою вищезгаданих авторів залишається проблема впровадження методу вилучення знань на різних етапах заняття англійської мови для майбутніх судноводіїв. Отже, актуальність роботи не викликає сумнівів.

Метою дослідження є розкриття сутності методу вилучення знань та ефективності його застосування на заняттях з англійської мови професійного спрямування.

Без методу вилучення знань складно уявити сучасне заняття з англійської мови і не тільки. Термін «метод вилучення знань» широко вживається у зарубіжній літературі, присвяченій проблемам навчання і викладання [2].

У словнику Language Teaching and Applied Linguistics «метод вилучення знань» (англ. eliciting technique) трактується як метод або процедура, метою якого є залучення студентів до активного мовлення або письма та кращого розуміння їх здібностей [3].

А. Луговая зазначає, що головним елементом цього методу є можливість для студентів поділитися своїми знаннями та емоціями. Студенти роблять великий внесок у заняття, кожний з різною розумовою та емоційною складовою. Але найважливіше те, що вони розвивають свою особистість, коли бачать корисність і необхідність власної участі, беручи на себе відповідальність за своє навчання [4].

Метод вилучення знань – це метод, за допомогою якого викладач може з'ясувати рівень знань студентів та спонукати їх надавати інформацію самостійно. Особистісно-орієнтоване середовище створює підґрунтя для роздумів студентів. Цей метод використовується для багатьох цілей: виявлення лексичного запасу, граматики, синонімів, антонімів, довідкової інформації, мовних форм та норм, загальних знань, думок, почуттів, контекстів, значень, спогадів, асоціацій, ідей, ситуацій, питань і відповідей.

Метод вилучення знань залучає всіх студентів у заняття, вони активно виступають та діляться знаннями. Студенти стають ініціативними учасниками, а не просто слухають викладача, який надає інформацію. Викладач може оцінити їх знання і в свою чергу адаптувати заняття до їх потреб. У групі студентів є велика кількість колективних знань, і їх використання сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню нових знань, так як створюється зв'язок між старою та новою інформацією.

Для ефективного використання методу вилучення знань викладач повинен враховувати деякі психологічні аспекти, так як вилучення знань відбувається найчастіше у процесі безпосереднього

спілкування. Можна виділити якості та характеристики особистості викладача, що впливають на успішність процедури: дружельюбність, доброзичливість, хороша пам'ять та увага, спостережливість, уява, наполегливість, комунікабельність, винахідливість, упевненість в собі та професійні знання.

З позиції когнітивної психології важливо, щоб викладач не нав'язував свою точку зору, а використовував різні методи роботи, чітко усвідомлював мету та стратегію процедури вилучення, за необхідності застосовував схеми, що відображають міркування курсантів.

Серед психологічних труднощів можна відмітити: слабку мотивацію студентів, тобто відсутність інтересу; невдалий темп заняття; невідповідна форма запитань; незадовільні відповіді курсантів.

Для того щоб студенти активно відповідали на запитання, а не мовчки спостерігали необхідно: 1) переконатися, що вас добре чути; 2) говорити з природною, але злегка запитальною інтонацією; 3) поставивши запитання, зачекати, а не відповідати на свої ж питання; 4) неможливо вилучити ті речі, про які студенти не знають, або їм складно здогадатися; 5) не ставити занадто багато гіпотетичних питань; 6) можна призначати того, хто буде відповідати, і навпаки; 7) використовувати метод вилучення знань, поки це ефективно і веде до продуктивних результатів.

Існує багато технік, за допомогою яких викладач може вилучити знання студентів, залежно від того, що саме йому необхідно. Проте викладач повинен дати стимул, щоб розпочати процес доступу до знань студентів, дати їм час подумати про те, що вони збираються сказати і ставити запитання без правильної або неправильної відповіді. Якщо виявиться, що в аудиторії немає відповіді, бажано надати більше інформації, щоб допомогти направити студентів. Нижче наведено кілька способів вилучення знань.

Вилучення лексики використовується, щоб студент сам назвав слово, для відновлення його у пам'яті. Є багато способів досягти цього. Один з них – це дати визначення. Надайте студентам визначення та подивіться, чи зможуть вони підібрати правильне слово. Можна використовувати словники, оскільки вони, як правило, містять чіткі, легко зрозуміти визначення.

Також ефективно застосовувати синоніми для виявлення лексики. Як різновид використання цієї техніки, скажіть речення і попросіть студентів перефразувати його, використовуючи синоніми. Задіяння антонімів також корисно, коли необхідно вилучити слово зі студента. Крім того, можна вдати, що ви забули слово, яке намагаєтесь висловити. Це відбувається регулярно в реальному спілкуванні та це чудовий спосіб виявити словниковий запас.

Карти ідей або тематичні групи слів також добре спрацьовують і можуть допомогти вилучити словниковий запас. Просто починайте з написання загальної теми в центрі дошки, а студенти додають слова, що, на їх погляд, стосуються теми.

Студенти часто швидко запам'ятовують нові слова. Проблема виникає, коли їм не дають можливості використовувати слова, які вони вивчили. Це веде до того, що вони забувають словниковий запас, тому намагайтеся знайти способи регулярно

практикувати слова, які вивчаються в аудиторії, і використовувати їх у контекстах, які студенти запам'ятають.

Приклад:

Мета: Elicitation and reversion of the names of dutiable products.

Інструкція: Make two students sit on either side of the table blind folded. Select the objects which make a set together. Get the students to feel the objects. Student A will describe the featured of one of his objects. Student B should pick the object that can make a set with the object that is been described. Next turn goes to student B.

Для виявлення граматики можна використовувати ситуаційний діалог, малюнок або моделювання. Створіть якийсь контекст, щоб студенти могли зрозуміти граматичну тему, а потім задайте перевірені запитання. Під час виконання завдання з читання, попросіть студентів навести приклади граматичного явища з тексту. Ви також можете задати питання, які вимагають від студентів відповідей, використовуючи певну граматичну форму.

Приклад:

Мета: Using correct grammar pattern.

Інструкція: Look at the pictures of wrecks. What might have happened to the ship? How certain are you about the causes of distress situations?

На етапі читання часто застосовується передбачення. Зазвичай для виявлення думок студентів використовуються заголовок або фотографії. Таким чином, можна заохотити студентів спрогнозувати історію, ідеї, форми та мову, які ймовірно будуть використані.

Якщо урок заснований на вже вивченій темі, варто вилучити базові знання студентів та їхні ідеї з теми. Записуйте слова або інформацію, яку вони висловлюють, на дошку, це колективне знання буде корисним під час уроку. Можна вилучати інформацію, використовуючи текст, карту ідей та картинки. Або навіть розповісти історію чи анекдот і дізнатися про реакцію студентів.

Крім того, мозковий шторм допомагає студентам висловлювати ідеї та інформацію, що стосується теми, яку ви збираєтеся вивчати. Студенти можуть працювати у групах або усі разом, щоб обдумати слова та асоціації, пов'язані з цією темою.

Вільне письмо або фрірайтинг також є корисною діяльністю, яка допоможе виявити знання студентів. Попросіть студентів протягом кількох хвилин записати їх думки у відповідь на питання або тему. Студенти, ймовірно, будуть спиратися на миттєвий досвід або знання, щоб успішно справитися з завданням.

На старших курсах цю техніку можна застосувати для вилучення професійних знань, отриманих курсантами на заняттях за фахом та на плавальній практиці. Адже вже після закінчення другого курсу курсанти зобов'язані пройти плавальну практику. Курсанти влаштовуються на морські судна українського та іноземних флотів, часто в змішані (багатонаціональні) екіпажі. Таким чином, на відміну від інших вишів, уже до закінчення другого курсу в курсантів повинна бути сформована професійна база знань, що дозволяє викладачу залучати її при вивченні англійської мови професійного спрямування [1, с.44].

Наведемо приклади вправ і завдань:

Mingle activity. Students must mingle and interview each other about their experience in SAR operations.

Brainstorming and Prioritizing. Elicit students' special knowledge: Why do vessels sink? Which cause is the most frequent? What devices are used to send a distress message? Which one is the most effective?

Отже, нами розглянуто проблему використання методу вилучення знань майбутніх судноводів на заняттях з англійської мови професійного спрямування і запропоновано комплекс вправ для формування вмінь спілкування. Вважаємо, що виконання вправ сприятиме підвищенню інтересу, кращому засвоєнню навчального матеріалу та ефективному вдосконаленню мовленнєвих умінь курсантів, та готуватиме їх до майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Смелікова В.Б. Підготовка майбутніх судноводів до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / В. Б. Смелікова. – Херсон, 2017. – 302 с.
2. Eliciting [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.teachingenglish.org.uk/article/eliciting>.
3. Longman dictionary of language teaching and applied linguistics [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://library.aceondo.net/ebooks/English_Language/dictionary_of_language_teaching_and_applied_linguistics.pdf
4. Lugovaia Anna. Teacher-drill. Eliciting and silence in TESL [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1245>
5. Model Course 3.17. Maritime English. – London : International Shipping Federation of London. – 2000. – 143 p.